סוף סוף לאו בר תשלומין הוא (א) לא צריכא דבהדי דמחייה קרע שיראין דיליה א״ל רב חייא לרבא ולתנא דבי חזקיה דאמר מכה אדם ומכה בהמה ממאי דבחול כתיב וליכא לאיפלוגי דלמא בשבת כתיב דבבהמה גופה איכא לאיפלוגי לא ס״ד דכתיב [1]ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת היכי דמי אי דלא אתרו ביה מכה אדם אמאי יומת אלא פשיטא דאתרו ביה ואי בשבת מכה בהמה ישלמנה אלא לאו בחול א״ל רב פפא לאביי [א]לרבה דאמר חידוש הוא שחידשה תורה בקנס ואף על גב דמיקטיל משלם מתניתין כמאן מוקים לה אי כר״מ קשיא בתו אי כרבי נחוניא בן הקנה קשיא אחותו אי כר׳ יצחק קשיא ממזרת הניחא אי סבר לה כר׳ יוחנן הוא נמי מתרץ לה כר׳ יוחנן אלא אי סבר כר״ל היכי מתרץ לה על כרחך כר׳ יוחנן ס״ל א״ל רב מתנא לאביי לר״ל דאמר בפירוש ריבתה תורה חייבי מלקיות כחייבי מיתות מאן תנא דפליג עליה דרבי נחוניא בן הקנה אי ר״מ אי רבי יצחק: ת״ר עריות ושניות לעריות אין להן לא קנס ולא פיתוי [א]הממאנת אין לה לא קנס ולא פיתוי איילונית אין לה לא קנס ולא פיתוי והיוצאת משום שם רע אין לה לא קנס ולא פיתוי מאי עריות ומאי שניות לעריות אילימא עריות

עריות

סוף סוף. האי לא תחלוק בו לחייבו ממון טעמא משום דאין בו כדי תשלומין ולא משום היקישא אבל היכא דיש בה שוה פרוטה אימא תחלוק: **לא צריכא.** להכי איתקש: **דבהדי דמחייה קרע שיראין וכו׳.** כלומר ואשמועינן דלוקה משום חבלה ופטור מתשלומי קריעה לא שנא התרו בו ולא שנא לא התרו דלא לקי פטור מתשלומין מהיקישא דלא תחלוק: **ממאי דבחול כתיב.** דפשיטא ליה דמכה בהמה בין שוגג בין מזיד חייב לשלם: **דלמא בשבת כתיב.** ועל כרחך אשוגג כתיב קרא דאי במזיד הו״ל מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין: **איכא לאיפלוגי.** בין שוגג למזיד: **לא ס״ד.** דבשבת כתיב ובשוגג: **ואי בשבת מכה בהמה ישלמנה.** בתמיה: **אלא לאו בחול.** דליכא לפלוגי ואיתקש לה מכה אדם שלא תחלוק בו ואפי׳ אינו חייב מיתה: **לרבה דאמר.** לרבי מאיר חדוש הוא כו׳: **מתניתין כמאן מוקים.** לשנויי רומיא ב) דרמינן עלה דאלו הן הלוקין וקיימא לן דאין לוקה ומשלם: **אי כר׳ מאיר.** דאמר לוקה ומשלם וכדשנינהו ריש לקיש ג): **קשיא בתו.** דבשלמא לריש לקיש דאוקמה ד) להיא דגנב וטבח בשבת בטובח על ידי אחר אבל בטובח על ידי עצמו לא משלם לא קשיא דמת ומשלם לית ליה לר׳ מאיר אפי׳ בקנס אלא לרבה קשיא בתו דקנס הוא וקתני מתניתין ה) פטור: **ואי כר׳ נחוניא בן הקנה.** דאית ליה נמי לוקה ומשלם כר׳ מאיר מדקאמר ו) יום הכפורים כשבת יה״כ הוא דפטור מתשלומין ומשום כרת דאית ביה ומג״ש דאסון אסון אבל משום לאו ומלקות דאית ביה לא פטר ומתניתין נמי דאית ליה לוקה ומשלם דידיה הוא ומת ומשלם לית ליה אפי׳ בקנס: **קשיא אחותו.** נהי נמי דמשום מלקות לא פטר ליה ליפטריה משום כרת: **ואי כרבי יצחק.** תוקמה דאמר במסכת מכות (דף יד.) אין חייבי כריתות בכלל מלקות מ׳ ולית ליה האי דאלו הן הלוקין הבא על אחותו ומשום הכי חייבין בתשלומין: **קשיא ממזרת.** דהכל מודים שהוא במלקות וקתני (כט.) אית לה קנס: **הניחא אי סבר.** רבה כר׳ יוחנן (לד:) כשלא התרו בו דמשלם דחייבי מלקיות שוגגין ודבר אחר חייב: **איהו נמי.** מוקי למתני׳ בשלא התרו בו כר׳ יוחנן: **אלא אי סבר לה.** בממון ומלקות דאפי׳ לא התרו בו פטור מממון ופליג אדרבי יוחנן וכל שכן אדעולא דאמר (לג.) אפילו התרו בו משלם ממון ואינו לוקה: **היכי מתרץ לה.** לא כר׳ יוחנן ולא כעולא ולא כריש לקיש: **על כרחך.** אי סבירא ליה בממון ומלקות דלוקה ואינו משלם כרבי יוחנן סבירא ליה בשוגגים דמשלם ממון ומוקי לה בשלא התרו בו: **לריש לקיש דאמר בפירוש ריבתה תורה כו׳.** דחייבי מלקיות שוגגין פטורין מלשלם: **מאן תנא דפליג אדר׳ נחוניא.** ומחייב תשלומין בחייבי כריתות כגון ההיא דשבועות ושהדליק גדיש ביה״כ חייבין בפרק שבועת העדות (שבועות לג.) ומתני׳ דהכא דקנסה באחותו ונהי נמי דלית ליה אסון אסון למיפטריה משום כרת ליפטריה משום לאו בין התרו בו בין לא התרו בו דאין כרת בלא לאו חוץ מפסח ומילה דבשלמא ר׳ יוחנן מוקי לה אפילו כרבנן דפליגי עליה דרבי מאיר דאמרי אין לוקה ומשלם והני בשלא התרו בו אלא לריש לקיש כמאן מוקי לה: **אי רבי מאיר.** דאמר לוקה ומשלם: **אי רבי יצחק.** דאמר לא שייך מלקות בחייבי כריתות וג״ש דאסון אסון לית ליה ובמאי ליפטר הילכך מתניתין דהכא על כרחך ר״מ היא ולא רבי יצחק משום דקשיא ממזרת אבל ההיא דשבועות בין כר״מ בין כרבי יצחק: **עריות ושניות.** לקמן מפרש להו: **קנס.** דאנוסה: **פיתוי.** דמפותה: **הממאנת.** נבעלה כגון יתומה קטנה שהשיאתה אמה ומיאנה בבעלה: **אין לה קנס.** שאינה בחזקת בתולה הואיל וניסת: **איילונית.** שאין לה סימני נערות לעולם ואינה יולדת. לשון איל זכר דוכרניתא דלא ילדה (לעיל דף יא.): **אין לה קנס.** לפי שאין קנס אלא לנערה וזו שלא תביא שערות לעולם כל כ׳ שנה היא בחזקת קטנה ומשם ואילך בוגרת: **והיוצאת משום שם רע.** קס״ד שלא מצא לה בעולה בתולים. ולקמן (מ:) פריך בת סקילה היא:

עריות

אם אינו ענין להבאה שיש בה שוה פרוטה. וא״ת והא איצטריך להכי דמהכא נפקא לן חובל בחברו לתשלומין כריש החובל (ב״ק פג: ושם) וי״ל דהך סוגיא כאידך תנאי דהתם דמפקי החובל בחברו לתשלומין מקרא אחרינא: **דלמא** בשבת כתיב דבבהמה גופה כו׳. וא״ת א״כ היקישא למה לי וי״ל דאתיא לבין דכך ירידה לדרך עלייה דלא שייך לפלוגי גבי שבת: **אלא** לאו בחול. וא״ת בחול נמי מצינן למימר דבהדי דמחייה לבהמה הרג את האדם ולא אתרו ביה משום אדם ואפי׳ בשבת נמי מצינן למימר דאתרו ביה משום בהמה ולא אתרו בו משום שבת וי״ל דמ״מ ילפינן שפיר דמה מכה בהמה לא חלקת בין שוגג בהכאתה למזיד בהכאתה אף אדם לא תחלוק בו בין מזיד בהכאתו לשוגג בהכאתו א״נ הואיל ומכה אדם איירי באתרו ביה מכה בהמה נמי איירי בכל ענין דאתרו ביה ולהכי לא מצי איירי בשבת ולא בהרג אדם עמה: **מתניתין** כמאן מוקי לה. ז)תימה תיקשי ליה לרב פפא גופיה דאיהו סבר לעיל (דף לד:) כרבה דאמר היתה פרה גנובה לו כו׳ ועוד קשה לישני כעולא דמאי דפירש בקונ׳ דאי סבר כריש לקיש דחייבי מלקיות שוגגין פטורין כ״ש דפליג אדעולא זה אינו נראה דלמא בממון אחר סבר כריש לקיש אבל בממונא דבההוא מילתא גופיה משלם ממון ומיפטר ממלקות מג״ש דתחת תחת ח)ונראה דרב פפא אפי׳ סבר כר״ל מצי לשנויי כדעולא כדפרישית אבל לאביי פריך שפיר דלית ליה דעולא דהא מוקי לעיל תחת לדרשא אחרינא ולהכי קשיא ליה אי ס״ל כר״ל מתני׳ כמאן מוקי לה: **אי** כר׳ נחוניא קשיא אחותו. לא מצי למימר קשיא ממזרת ואחותו דע״כ כר״מ ס״ל מדנקט יום הכפורים כשבת וה״ל למימר יו״ט כשבת וכ״ש יום הכפורים אלא ודאי ס״ל או כר״מ דאמר לוקה ומשלם או כר׳ יצחק דאמר אין מלקות בחייבי כריתות הלכך לא נקט יו״ט דמיניה לא הוה שמעינן יוה״כ שאין בו מלקות וכיון דלא הוי כרבנן לא מוקמי ליה כרבי יצחק אלא כר״מ ולא תיקשי ממזרת: **אי** כרבי יצחק קשיא ממזרת. לא הוצרך לומר אי כרבנן דלדידהו קשיא ממזרת ואחותו ולא מצי למימר נמי דמתני׳ כרבי עקיבא דסבר עדים זוממין קנסא ואית ליה לוקה ומשלם ולית ליה מת ומשלם דלרבי עקיבא מצינן למימר דלא גמר עדים זוממין ממוציא ש״ר אע״ג דהוי קנסא מקנסא כדפרי׳ לעיל (דף לג. ד״ה דאין) ואית ליה שפיר כרבנן דלוקה ואינו משלם: **מאן** תנא דפליג עליה דרבי נחוניא אי ר׳ מאיר אי רבי יצחק. תימה דלריש לקיש בהדיא פליג ר״מ אדרבי נחוניא דהא מוקים מתני׳ כר״מ וקתני דיש קנס בחייבי כריתות וי״ל דידע שפיר דר״מ פליג עליה אלא דק״ל דרבנן לא מצינן למימר דפליגי עליה אבל לר׳ יוחנן אתי שפיר: **לא** קנס ולא פיתוי. אית דגרס ולא אונס משום דפיתוי נמי קנס הוא ואומר ר״י דגרסי׳ ליה דשייך למיקרי לאונס קנס טפי מלפיתוי משום דאונס שותה בעציצו (לקמן דף לט.): **הממאנת** אין לה לא קנס. פירש בקונט׳ לפי שהיא בחזקת בעולה וקשה לר״י דא״כ היכי דייק לקמן הא קטנה בעלמא אית לה דלמא ה״ק הממאנת אין לה קנס אם בא עליה כשהיא נערה הא נערה בעלמא אית לה ומיהו אין להקשות אמאי נקט ממאנת ה״ל למינקט כל אשה שניסת ונתגרשה דהא איכא למ״ד לקמן (דף לח.) דאפי׳ אם נתארסה ונתגרשה אין לה קנס ונראה לר״י דה״פ אין לה לא קנס ולא פיתוי אם אנסה בעלה או פיתה אותה כשהיתה תחתיו קודם מיאון אע״ג דכשמיאנה איגלאי מילתא שלא היתה אשתו והשתא דייק שפיר לקמן הא קטנה בעלמא אית לה אבל קשה לר״י מהא דקאמר בסמוך וכ״ת כולה ר״מ היא ובממאנת סבר לה כרבי יהודה והשתא כיון דאיירי שבא עליה בעלה כשהיא נערה שוב אינה יכולה למאן דמודה רבי יהודה כשנבעל כדאמר בפרק בא סימן (נדה נב. ושם) ותירץ ר״י דמיירי כשפירש בהדיא שאינו בועל לשם קידושין ועוד דפיתוי ואונס לאו לשם קידושין הוא דבההיא לא מודה רבי יהודה: **ולא** פיתוי. קשה לרשב״א אמאי נקט פיתוי למאי דמוקי לה בסמוך בנערה הא כל נערה מפותה אין לה קנס דמחלה אפי׳ נערה שאינה ממאנת ויש לומר דנקט אין לה פיתוי אגב דנקט באידך:

אבל

עין משפט נר מצוה

מג א מיי׳ פ״א מהל׳ נערה בתולה הל׳ ט סמג עשין כד טור אה״ע סי׳ קעז:

תורה אור השלם

1. ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת: ויקרא כד כא

מוסף רש״י

חידוש הוא שחידשה תורה בקנס. כל משפט קנס חידוש הוא הלכך אע״ג דמיקטיל נמי לא מיפטר מיניה (לעיל לד:) שאינו דין אלא גזירת מלך בעלמא (לקמן לח.).

מסורת הש״ס

א) [לעיל לד: לקמן לח.], ב) [לעיל לא:], ג) [לעיל לג:], ד) [שם], ה) [לקמן לט:], ו) [לעיל ל.], ז) [לרב פפא לא שייך לאיפרוך דהא לא פריך לנפשיה משום דידע דסבר כר׳ יוחנן דלא דריש ג״ש דרשע ורשע וכ״ת קא דקאמר הי מכה. תו״י], ח) [לפי׳ ר״י דלעיל אתי שפיר דרשב״ל מוקי לה כר״מ אבל רבה כמאן מוקי לה אי כר׳ נחוניא קשיא אחותו דלדידיה אחותו לית לה קנס דחד ריבויא מוקי לחייבי לאוין וחד ליבמה לשוק אי כפי׳ רשב״א לעיל (דף ל.) קשיא אחותו דאי מוקי חד קרא לחייבי כריתות א״כ חייבי מיתות נמי ולמה שבקיה מהר״ם לעיל בתוס׳ אתי נמי שפיר אי ר׳ יצחק קשיא ממזרת דלדידיה מוקמינן חד לחייבי עשה וחד לחייבי כריתות הניחא אי סבר לה כר׳ יוחנן אלא אי סבר כרשב״ל דחייבי מלקות שוגגין פטורין א״כ איצטריך תרי ריבויי חד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין והא דלא קאמר אי כרבנן קשיא אחותו משום דעיקר קושיא כבר הקשה לרבנן לעיל והא קי״ל דאין לוקה ומשלם ולכך לא חזר והקשה. תו״י עה״ג].

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ תשלומין הוא (לא צריכא) תא״מ ונ״ב ס״א הא לא קשיא: